

กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรภ์

ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น จังหวัดพะเยา*

Social Buddhist Process with Prevention of Unwanted Pregnancy in Teenagers in Phayao Province

¹สุเทพ สารบรรณ, ²พระมหาพงษ์ประภากรณ์ วิสุทธิญาณเมธี,

³สุรชัย พุดชู, ⁴นพดล อินปิง และ ⁵สิริกานดา คำแก้ว

¹Suthep Saraban, ²Phramaha Phongprabhakorn Visuddhiṭṭhānamedhī

³Surachai Phutchu, ⁴Noppadon Inping and ⁵Sirikanda Khamkaew

^{1,2,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

³คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2,4,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus, Thailand.

³Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: suthep2503@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา 3) เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบประเมินทัศนคติจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การจำแนกชนิดข้อมูล โดยการจัดระเบียบข้อมูลแล้วตีความ ส่วนแบบประเมินทัศนคติใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นเกิดจากหลายปัจจัย สื่อโซเชียลมีเดียเป็นสิ่งที่กระตุ้นทำให้วัยรุ่นเกิดการอยากลองหรือเลียนแบบ อยากได้รับการยอมรับจากเพื่อน ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา ค่านิยมและทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติและขาดการอบรมกล่อมเกลามากเกินไป 2) กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น พบว่า มีการอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่นักเรียนเพื่อช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้งและการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ สถาบันหลัก คือ ครอบครัว ศาสนาและโรงเรียนได้ใช้กระบวนการทางสังคมในการสอนเรื่องเพศศึกษา เช่น การอบรมด้วยวาจา การทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้

*Received August 27, 2020; Revised December 16, 2020; Accepted October 27, 2021

รางวัล 3) แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น พบว่า กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้องมีกลยุทธ์ในการนำวิถีพุทธไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันปัญหา ดังกล่าว เน้นกรอบการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา ครอบครัวทำหน้าที่ตามหลักทศ 6 มีเมตตาธรรม (พรหมวิหาร 4) เป็นพื้นฐาน สถาบันการศึกษาและสถานบริการสุขภาพคอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ (สังคหวัตถุ 4) และสถาบันศาสนาคอยกลม่อเมลาด้านจิตใจให้วัยรุ่นได้พัฒนาตามหลักพุทธธรรม มีความเกรงกลัวและละอายต่อบาป (หิริโอตตปปะ) รู้จักข่มใจ อดกลั้น (ทมะ) เลือคบเพื่อนแท้ (กัลยาณมิตร) มีความเพียรในการศึกษา (อิทธิบาท 4) มีปัญญารู้ทันสื่อ คติวิเคราะห์ (โยนิโสมนสิการ) และพิจารณาตามหลักกาลามสูตร จึงจะช่วยให้วัยรุ่นได้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งวิถีธรรม

คำสำคัญ: กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธ; การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์; วัยรุ่น; จังหวัดพะเยา

Abstract

The research has three objectives: 1) to study the cause of unwanted pregnancies in Phayao Province; 2) to study the social process for protecting unwanted pregnancies in teenagers in Phayao Province; 3) to propose the Buddhist teachings to protect the unwanted pregnancies in teenagers in Phayao Province. This is a qualitative research through a structured interview and attitude assessment form which conducted from 25 key informants. The data analysis from interview form is used by typological analysis through organizing the data and interpreting it. The attitude assessment form is used by descriptive statistics that are frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results show that 1) the causes of unwanted pregnancies in teenagers occurred from various factors such as social media that inspired the imitated behavior, request of social acceptance from friends, lack of sex studies, normal values and attitudes towards sex and relationship in school age, and lack of training from parents. 2) For the social process for protecting it, the training of sex studies to students can decrease unwanted pregnancies, abortion, and Sexually Transmitted Infections (STIs). Furthermore, the primary institutions such as family, religion, and education design the social process to teach about sex studies such as verbal teaching, demonstrating a good behavior, inspiring by rewards. 3) The application of Buddhist teachings to protect the issue is that the BOWORN community (Home, Monastery, and School) has to perform the strategies of Buddhist way in lifestyle for protecting the unwanted pregnancies in teenagers, emphasize on threefold training (Morality, Meditation, and Wisdom), family pays the roles in Buddhist teaching of six directions, be loving-kindness (four sublime states) as the basis of life, the institutions of family and health care center nurturing

well-being (four bases of sympathy), and institution of religion practicing the mind to support teenagers developing themselves according to Buddhadhamma integrally, shame at doing evil and fear of the results of it (Hiri Ottapa), knowing how to restrain one's own mind (Dama), selecting the good friends (kalyāṇamitta), diligent effort in doing the thing concerned (Iddhipadā, intellect to know and consider the impacts from media (Yonisomanasikāra), and considering kālāma Sutta, all these are able to help teenagers living in right way.

Keywords: Social Buddhist Process; Unwanted Pregnancies; Teenagers; Phayao Province

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วและได้รับข้อมูลข่าวสารวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่สามารถรับและตอบสนองต่อค่านิยมได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่ค้นหาความเป็นตัวของตัวเอง อยากรู้อยากลอง การยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก จึงเป็นเรื่องง่ายที่ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกด้านการแต่งกาย วิธีการดำเนินชีวิต การใช้เวลาว่าง รวมทั้งแนวคิด ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศ มีการแสดงออกและใกล้ชิดกับเพศตรงข้ามอย่างเปิดเผยมากขึ้น การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้บ่มเพาะคำสอนที่ดีจากครอบครัว หรือแม้กระทั่งคำสอนทางพระพุทธศาสนาถึงความหมายของชีวิต จึงนำไปสู่ปัญหาของวัยรุ่นในแต่ละครอบครัว เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมรอบข้าง

วัยรุ่น (Adolescents) คือ วัยที่มีอายุอยู่ในช่วง 10-19 ปี ซึ่งมีพัฒนาการใน 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคม โดยมีการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะทางเพศจากเด็กไปสู่วัยรุ่นผู้ใหญ่ และเรียกผู้ที่มีอายุในช่วง 15-24 ปีว่า เยาวชน (Youth) ซึ่งการรวมช่วงอายุของวัยรุ่นและเยาวชนเข้าด้วยกันว่า เป็นวัยหนุ่มสาว วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างมาก จากวัยเด็กเติบโตเป็นวัยรุ่นผู้ใหญ่ เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ตามด้วยการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด เด็กผู้หญิงจะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายก่อนเด็กผู้ชายประมาณ 2 ปี จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในชั้นประถมศึกษาตอนปลายหรือมัธยมศึกษาตอนต้น วัยรุ่นหญิงจะมีร่างกายสูงใหญ่เป็นสาวน้อยแรกเริ่ม ในขณะที่พวกเด็กผู้ชายยังดูเป็นเด็กชายตัวเล็ก ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความสับสนและวิตกกังวลได้ เด็กผู้หญิงอาจกังวลว่า ตนเองไม่หยุดสูงเสียที ในขณะที่เด็กผู้ชายก็เกิดความกังวลว่า ทำไมตัวเองจึงไม่สูงใหญ่นอกจากนี้ ยังมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ เช่น การอยากมีรายได้เลี้ยงดูตนเอง อยากหาเงินพิเศษโดยไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ วัยนี้จึงมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากสมาชิกครอบครัว (Intaraprasert, and Thanipanitchakul, 2007)

จากช่วงอายุของวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลง 3 ประเด็น คือ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์สังคม และจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นไปในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้ ทางอารมณ์สังคมเป็น

ระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ต้องพึ่งพาครอบครัวไปสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง ส่วนทางจิตใจก็เป็นระยะที่มีการพัฒนาทางจิตใจ จากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม พฤติกรรมทางเพศมักได้รับการกระตุ้นจากสังคมรอบข้าง จึงล่อแหลมต่อการเกิดปัญหาหากามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยและการตั้งครรรค์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งสาเหตุมีทั้งที่เกิดจากครอบครัว สภาพสังคมหรือแม้กระทั่งจากค่านิยมทางเพศที่เปลี่ยนไป เช่น การมีครอบครัวที่แตกแยก การติดยาเสพติด ความรุนแรงทางเพศหรือการถูกข่มขืน รวมถึงความยากจน ไม่มีทุนเรียนหนังสือ สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นขาดความอบอุ่น ขาดผู้ให้คำปรึกษา เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจเอง โดยไม่มีการไตร่ตรองหรือไม่เคารพเชื่อฟังคนรอบข้าง โดยเฉพาะคนในครอบครัว จึงคิดมีคู่รักตั้งแต่อายุน้อย เพื่อต้องการความรักทดแทนจากคนรอบข้าง ทำให้เกิดเงื่อนไขการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ (Lertsakornsiri, 2014; Ratta et al. 2015; Bonkuea, 2017) ขณะเดียวกันการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษายังไม่เปิดกว้างในวัฒนธรรมสังคมไทย แต่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงเรื่องเพศผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ง่ายต่อการเลียนแบบในทางที่ผิด จึงเป็นเหมือนการทวนกระแสของอารมณื ความรู้สึกและการเรียนรู้ของวัยรุ่นที่เริ่มสนใจเพศตรงข้ามและมีความต้องการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศจึงมักถูกกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมของสังคมรอบข้างประกอบด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นมีค่านิยมเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศที่เปลี่ยนไป มีแนวโน้มในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น บางรายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อย ซึ่งอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นพบว่า อยู่ในช่วง 14-18 ปี ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาการตั้งครรรค์โดยไม่ตั้งใจในวัยรุ่น (Rungsabsin, 2007) การที่วัยรุ่นตั้งครรรค์ในขณะที่ร่างกายและจิตใจยังไม่พร้อม ส่งผลต่อความเป็นแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรรค์เป็นอย่างมาก (Kovavisarach et al. 2010) นอกจากจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพของแม่วัยรุ่นและทารกแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งสถานการณ์ในประเทศไทยพบว่า อัตราการตั้งครรรค์ในมารดาที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีมากถึงร้อยละ 14.7 มากกว่าเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดไว้จะต้องไม่เกินร้อยละ 10 นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาภาวะสุขภาพ คือ พบความเสี่ยงสูงต่อการมีโรคแทรกขณะตั้งครรรค์ ทำให้คลอดก่อนกำหนดและอัตราทารกแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2.5 กิโลกรัม ในขณะนี้ประเทศไทยมีการคลอดบุตรจากแม่ที่เป็นวัยรุ่นในจำนวนที่สูงมาก คือ วันละประมาณ 140 ราย หรือประมาณปีละ 50,000 ราย (Manager Online Newspaper, 2008) สถานการณ์การตั้งครรรค์ในวัยรุ่นจึงเป็นปัญหารุนแรงของสังคม เพราะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของทารกลดลง ส่วนแม่วัยรุ่นก็มักมีปัญหาต่าง ๆ เช่น สภาวะทางอารมณ์ไม่มั่นคง มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดความเครียดและภาวะซึมเศร้า เพราะต้องการปกปิดเรื่องการตั้งครรรค์หรือการมีลูกต่อผู้ปกครอง รวมทั้งปัญหาการทำแท้ง กระทั่งการก่อโทษที่รุนแรง คือ การตัดสินใจฆ่าตัวตาย ปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีอัตราการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นสูงกว่าประเทศอุตสาหกรรมอื่น ซึ่งพบว่า ในแต่ละปีมีวัยรุ่นตั้งครรรค์คิดเป็นร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 8 ของกลุ่มประชากรวัยรุ่นหรือประมาณหนึ่งล้านคน การตั้งครรรค์ส่วนใหญ่เกิดในวัยรุ่นตอนปลายและพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของวัยรุ่นหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนอายุ 19 ปี (Viboonwatthanakitt, 2007) ส่วนประเทศไทยแม้ว่าสถานการณ์ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ (Reproductive Health) ในปี พ.ศ. 2559 จะพบรายงานการลดลงของปัญหา เช่น มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกและครั้งล่าสุดของกลุ่มนักเรียน การคลอดในแม่วัยรุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2556-2559 ที่ลดลง

จากเดิมทั้งในกลุ่มอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี รวมถึงการลดลงของการคลอดซ้ำในแม่วัยรุ่นในปี พ.ศ. 2559 แต่การมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนก็เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชาย (Bureau of Reproductive Health, 2017) สถานการณ์เหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการช่วยกันแก้ไขจึงจะช่วยลดปัญหาลงได้

สำหรับจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนบน บริเวณที่ตั้งของตัวเมืองพะเยาในปัจจุบันอยู่ติดกับกว๊านพะเยา เมืองพะเยาเคยอยู่ภายใต้การปกครองของจังหวัดเชียงรายในฐานะอำเภอพะเยา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 อำเภอพะเยาได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดที่ 72 ของประเทศไทย (Population and Housing Census in 2012, 2012) สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของจังหวัดพะเยาเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัด จากการวิเคราะห์ข้อมูลการคลอดในแม่วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี และข้อมูลประชากรกลางปี พ.ศ. 2556-2558 โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย พบว่า อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,000 คน ในจังหวัดพะเยา ได้มีแนวโน้มลดลงในระยะ 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2556-2558 เท่ากับ 51.1, 47.9 และ 44.8 และจากข้อมูลการเฝ้าระวังการคลอดของมารดาอายุ 15-19 ปีต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,000 คน ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2559 เท่ากับ 26.64, 21.39, 34.19 และ 19.20 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2560 อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,000 คน เท่ากับ 4.9 ซึ่งหากจำแนกเป็นรายอำเภอ พบว่า อัตราการคลอด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน อำเภอจุน เท่ากับ 9.74, 7.94 และ 6.44 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Quality Center, Food and Drug Administration, Ministry of Public Health, 2017) อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหานี้แม้จะดูต่ำกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงได้กำหนดไว้ แต่ก็ยังเป็นข้อมูลสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักรู้และช่วยกันหาวิธีทางแก้ไขเยียวยาเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

เนื่องจากงานวิจัยหลายเรื่อง เช่น เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ของณัฐภาพ ระวะใจ (Rawajai, 2011) เรื่องการศึกษาค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ของประพิมพ์พร อัมพาพรหม (Unpapom, 2000) เรื่องค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของสตรีวัยรุ่น ของสิริวรรณ ธัญญผล (Thanyaphon, 2005) สรุปผลการวิจัยในทิศทางเดียวกันว่า นักเรียนหรือวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางเพศที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายและติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทั้งนี้ เป็นเพราะการขาดประสบการณ์ชีวิต ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเที่ยวสถานบันเทิง การใช้สารเสพติด รวมถึงการมีค่านิยมทางเพศที่ผิด เช่น การจับมือถือแขน การกอดจูบ การอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง การใช้สื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ พฤติกรรมเหล่านี้นอกจากเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขแล้ว ยังเป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น โดยเฉพาะจังหวัดพะเยา ด้วยการศึกษาระบบการทางสังคมเชิงพุทธ เช่น กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาหรือวัดว่า มีแนวทางประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วย

ป้องกันปัญหาสังคมนี้ได้อย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นหลักธรรมเรื่องการคบมิตร โทษแห่งการเที่ยวกลางคืน โทษแห่งความเกียจคร้าน หิริโอตตตัปปะ มรรคมืองค์ 8 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ (Phradhammapidok (P.A. Payutto), 1997) นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมที่บิดามารดาควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครภในวัยรุ่น เช่น สมชีวิธรรม 4 ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหารธรรม 4 และหลักธรรมที่องค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครภในวัยรุ่น เช่น อรรถ 3 พรหมวิหาร 4 บุคคล 4 และจริต 6 การประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้เป็นเพียงกระบวนการหนึ่งที่ได้้นำหลักคำสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย ซึ่งถือว่า เป็นจุดแข็งอยู่แล้วไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลลัพธ์ให้มากที่สุด ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาสาเหตุ ผลกระทบและปัญหาจากการตั้งครภไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยาเป็นแนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างจิตสำนึกการเรียนรู้ให้แก่เยาวชน เพื่อลดปัญหาการตั้งครภไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุการตั้งครภที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครภไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา
3. เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครภที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่มีข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขอบเขตการวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหา ได้มุ่งศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) สาเหตุและผลกระทบจากการตั้งครภไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยา 2) กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครภไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยา และ 3) แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครภไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ได้ศึกษาทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกา รวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากวัยรุ่นผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ ยังศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นเอกสารตำรา หนังสืองานวิจัย บทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้

1.2 ด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาในพื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดพะเยา คือ อำเภอปง 7 ตำบล อำเภอดอกคำใต้ 12 ตำบล และอำเภอเมืองพะเยา 15 ตำบล ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ทั้งสามอำเภอมียุทธศาสตร์ที่ตั้งครภไม่พึงประสงค์มากที่สุดในจังหวัด

1.3 ด้านผู้ให้ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling)ทั้งสิ้น 25 รูป/คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คุณแม่วัยใส 6 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 2 คน) กลุ่ม

ที่ 2 ผู้ปกครองคุณแม่วัยใส 6 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 2 คน) กลุ่มที่ 3 สถาบันการศึกษา คือ ครู บุคลากรและเจ้าหน้าที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้และมหาวิทยาลัยพะเยา 6 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 2 คน) กลุ่มที่ 4 หน่วยงานภาครัฐ 3 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 1 คน) กลุ่มที่ 5 ประชาชน พระสงฆ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในอำเภอปง อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 4 รูป/คนที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา 1 รูป คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 1 คน คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 1 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา 1 คน และพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ 1 คน จากนั้น ได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 2 แบบ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยออกแบบโครงสร้างของข้อความที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีหัวข้อชี้แนะ (Guided Interview) ที่เป็นเพียงการกำหนดแนวข้อความแบบเปิดกว้างหรือการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อความมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในกระบวนการทางสังคมในการป้องกันการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา สามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุม การกำหนดโครงสร้างข้อความ สำหรับนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มได้แยกเป็น 2 แบบตามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ

1) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย สำหรับกลุ่มผู้ปกครองคุณแม่วัยใส ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้และคำแนะนำ วิธีการป้องกันเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ให้แก่บุตรหลาน สาเหตุ ปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการปลูกฝังหลักธรรม รวมถึงการใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันแก่บุตรหลาน ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย สำหรับกลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มประชาชน พระสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นและการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การทำแท้งและการติดยาเสพติดทางเพศสัมพันธ์ แหล่งให้คำปรึกษา การใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการใช้หลักพุทธธรรมในการป้องกันปัญหา ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2.2 แบบประเมินทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน สำหรับกลุ่มที่ 1 คุณแม่วัยใส มีจำนวน 10 ข้อ คือ 1. การมีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องที่ธรรมดา 2. เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน 3. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาไม่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง 4. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์นอกสมรส 5. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ส่งผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติ 6. สื่อทาง Internet เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงข้อมูล ภาพอนาจาร ซึ่งกระตุ้นต่อและยั่วยุกามารมณ์ 7. ความอยากรอง เป็นสาเหตุใน

การช่วยเหลือให้นักเรียน นักศึกษามีความสัมพันธ์ทางเพศกัน 8. การมีความรู้เรื่องการคุมกำเนิด ช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และการทำแท้งได้ 9. เด็กที่อยู่หอพักมีโอกาสเสี่ยงสูงในการเกิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ 10. เมื่อประสบกับปัญหาจะปรึกษาเพื่อน หรือแฟนมากกว่าปรึกษาพ่อแม่เป็นข้อคำถามแบบ Rating Scale 4 ระดับ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบอย่างยิ่ง

ไม่เห็นด้วย หมายถึงข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ

เห็นด้วย หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบอย่างยิ่ง

การให้คะแนนแบบประเมินทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน กำหนดดังนี้

ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน

ตอบไม่เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน

ตอบเห็นด้วย ได้ 3 คะแนน

ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 4 คะแนน

คะแนนแบบประเมินทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มีค่าอยู่ 1-44 คะแนน เกณฑ์การแปลผลหรือแบ่งระดับทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.75 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.76 - 2.50 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.25 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.26 - 4.00 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

การทำวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้ให้สิทธิแก่ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินตามความสมัครใจ นอกจากนี้ ยังรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลอันเป็นการส่วนตัว ส่วนผู้ให้ข้อมูลได้ลงนามยินยอมในการเก็บข้อมูล (Consent Form)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลไปยังมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงพยาบาล รวมถึงเจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งความประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ พร้อมส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินทัศนคติแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เครื่องเขียนจดบันทึก แฟ้มเอกสาร โดยการบันทึกภาพและเสียงได้ขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนการบันทึกทุกครั้ง 3) ถอดเสียงบันทึกคำสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปประกอบการสรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล จากนั้น นำข้อมูลจากการ

สัมภาษณ์ซึ่งเป็นแบบมีโครงสร้างด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อทราบถึงบริบท (Content Analysis Techniques) ประเด็นที่ศึกษาและกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการจัดระเบียบข้อมูลตีความและสรุปผลการศึกษา

3.2 แบบประเมินทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลทั่วไป คือ อายุ ด้วยการแจกแจงความถี่ ทาร้อยละ 2) ข้อมูลทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นได้หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยนี้ พบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ข้างต้น ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา มีปัจจัยหลายประการ ได้แก่

1.1 สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ยูทูบ (YouTube) ภาพ/วิดีโอที่คนอนาจารฉกเลิฟซีนในละคร/ภาพยนตร์และในโซเชียลมีเดีย (Social Media) ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นทางเพศได้ พฤติกรรมการเลือกสืบค้นข้อมูลประเภทต่าง ๆ จากเว็บไซต์ของกลุ่มคุณแม่วัยใส เป็นผลมาจากการที่มีความรู้ความเข้าใจว่าต้องการสืบค้นและเว็บไซต์ใดบ้างที่มีเนื้อหาอาจตรงกับความต้องการที่จะศึกษา หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สื่อมีความหลากหลาย บางสื่อจะเป็นภาพอนาจาร ดังคำสัมภาษณ์ว่า “มีภาพค่อนข้างโป๊ เต็มยั่ว ๆ คลิปแบบจุกกันก็มีคะ หรือมากกว่านั้นก็อาจจะมี การที่เห็นแบบนี้ทุกวัน ๆ มันก็ทำให้วัยรุ่นเกิดการอยากลองหรือเลียนแบบ” (Interviewee D, 2017) สำหรับการวิเคราะห์และตีความเนื้อหา ยังคงเป็นการใช้งานภายใต้ขีดจำกัด เป็นผลจากการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของเว็บไซต์ ทำให้ผู้ใช้สามารถคัดลอกได้เลยในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้สื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน คำสัมภาษณ์ว่า “ถ่ายรูปอวดคนอื่นลงเฟซบุ๊กบ้างก็มี” (Interviewee D, 2017) โดยสื่อที่นำมาใช้ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งในเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

1.2 ความต้องการการยอมรับจากเพื่อน เพื่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่คิดว่า การมีแฟน การถูกเนื้อต้องตัวกัน และการเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดา หากอยู่ในกลุ่มที่เพื่อน ๆ ในกลุ่มมีแฟนกันหมดแล้ว ก็ต้องมีแฟนตามเพื่อนด้วยเพื่อให้ตนเองรู้สึกมั่นใจ ไม่รู้สึกแปลกแยก พฤติกรรมในการยอมรับจากสังคมเพื่อนของคุณแม่วัยใส เป็นผลจากการเลือกคบมิตร เลือกคบจากนิสัยที่เข้ากันได้ จากความสนใจที่เหมือนกัน เพียงเพื่อให้ตนได้รับการยอมรับจากกลุ่ม พฤติกรรมเลียนแบบหรือกระบวนการแกงค์จึงเป็นจุดเริ่มต้น สำหรับวัยรุ่นแล้วเพื่อน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อพวกเขาอย่างมาก เพื่อนในวัยนี้แทบจะเป็นเหมือนโลกทั้งใบ วัยรุ่นใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่าคนอื่น ๆ แม้แต่คนในครอบครัว ความคิดการกระทำ รสนิยม และทุกอย่างล้วนได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่วัยรุ่นคบ ดังนั้นการเลือกคบเพื่อนในวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้วัยรุ่นเป็นคนดี

หรือไม่ได้ทีเดียว ดังคำพูดว่า “มีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดา” (Interviewee E, 2017) หรือ “ในห้องมีแฟนกันหมด เราไม่มีก็เขย” (Interviewee F, 2017) แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเพื่อนเป็นสำคัญต่อช่วงวัยรุ่น

1.3 การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา พฤติกรรมในการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาของคุณแม่วัยใสทั้ง 3 คนข้างต้น เป็นผลจากการไม่ได้ใส่ใจเรื่องเพศศึกษาอย่างจริงจัง ตั้งอยู่บนความประมาทในการดำเนินชีวิต ทุกคนกล่าวว่า “ไม่ได้ป้องกัน” อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด แต่ไม่ได้นำมาปฏิบัติ ดังคำพูดที่ว่า “รู้ค่ะว่า เวลาทำอะไรกันต้องใส่ถุงยางอนามัย แต่ไม่กล้าไปซื้อ” (Interviewee E, 2017) จึงส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

1.4 การมีค่านิยมและทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างคุณแม่วัยใส พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.10$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ การมีความรู้เรื่องการคุมกำเนิดช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และการทำแท้งได้ ($\bar{x}=3.70$) ลำดับรองลงมา คือ ความอยากลอง เป็นสาเหตุในการยั่วยุให้นักเรียน นักศึกษามีความสัมพันธ์ทางเพศกัน ($\bar{x}=3.60$) และลำดับรองลงมาอีก คือ สื่อทางอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงข้อมูลภาพอนาจาร ซึ่งกระตุ้นต่อและยั่วยุกุมารมณ ($\bar{x}=3.40$) และการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์นอกสมรส ($\bar{x}=3.40$) เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มคุณแม่วัยใสมีความเห็นว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิต พบว่าอยู่ในระดับมาก การมีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องที่ธรรมดา ($\bar{x}=3.20$) และระดับมากที่สุด เป็นประเด็นที่ว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ($\bar{x}=3.30$) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนที่อยู่ในภาวะวิกฤตความคิด คือ วัยรุ่นไม่เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ส่งผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติ ($\bar{x}=1.90$) อยู่ในระดับน้อย ทั้ง ๆ ที่มีความรู้ในเรื่องเพศศึกษาแต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติ จากข้อที่ว่า การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน นักเรียน นักศึกษาไม่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง ($\bar{x}=2.70$) อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน หรือการเสียตัวให้แฟนหรือคนรัก “เป็นสิ่งที่ยอมรับได้” ทำให้ไม่กล้าปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ เป็นผลให้มีการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โดยมีปัจจัยเสี่ยงจากสภาพแวดล้อม ดังข้อที่ว่า เด็กที่อยู่หอพักมีโอกาสเสี่ยงสูงในการเกิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ($\bar{x}=3.30$) อยู่ในระดับมากที่สุด และประเด็นที่ครอบครัว ชุมชน สังคม ควรตระหนักในการเตรียมพร้อมให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นด้วย ดังข้อที่ว่า เมื่อประสบกับปัญหาจะปรึกษาเพื่อน หรือแฟน มากกว่าปรึกษาพ่อแม่ ($\bar{x}=2.50$) อยู่ในระดับน้อย และจากการสัมภาษณ์ คุณแม่วัยใสที่เป็นตัวแทน ให้มุมมองค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนหนึ่งมองว่า การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ โดยวัยรุ่นจะใช้อารมณ์ความพึงพอใจ มักอ้างว่าเป็นการแสดงออกถึงความรัก คำกล่าวว่า “หากมีอะไรกับแฟนแล้ว จะทำให้แฟนรักเรามากขึ้น” (Interviewee F, 2017)

1.5 การขาดการอบรมกล่อมเกลாதงสังคม พฤติกรรมคุณแม่วัยใสที่เป็นตัวแทน ได้กล่าวถึงการขาดการขัดเกลาทงสังคมของครอบครัว ได้แก่ การไม่เป็นแบบอย่าง ขาดการอบรมสั่งสอนบุตรในเวลาและโอกาสไม่เหมาะสม รวมถึงความท้งเหิน ไม่แสดงความรักต่อบุตร ตลอดจนไม่สอนทักษะชีวิตหรืออบรมสั่งสอนวัยรุ่นไม่เป็น ดังคำพูดที่ว่า “คนสมัยก่อนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องลับ ๆ ไม่มีใครบอก” (Interviewee D, 2017) หรือ “แม่ไม่เคยบอกเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์” (Interviewee C, 2017)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา มีดังนี้

2.1 การอบรมความรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มคุณแม่วัยใสต่างให้ความสำคัญกับการมีความรู้เรื่องเพศศึกษาที่จะช่วยป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ ดังคำกล่าวว่า “จริงค่ะ การมีความรู้เรื่องเพศศึกษาจะช่วยลดสถานการณ์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์” (Interviewee F, 2017)

2.2 กระบวนการทางสังคมเรื่องเพศศึกษากระบวนการทางสังคมเรื่องเพศศึกษาผ่านสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันหลัก คือ

1) สถาบันครอบครัว ครอบครัว ได้แก่ การอบรม/สั่งสอนด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง คำสอน เช่น “ยายบอกสอนลูกหลานเป็นประจำ บอกตลอด สอนตลอด ว่ามีแฟนตอนเรียนไม่ได้นะ เดี่ยวจะเรียนไม่จบ” (Wongwan, 2019) หรือ “ถ้ามีเวลานั่งคุยกันก็จะสอน” (Aunruan, 2019)

2) สถาบันศาสนา ได้แก่ การอบรม/สั่งสอนด้วยวาจา สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง “ทางวัดได้อบรม โดยเฉพาะการนำหลักศีลข้อ 3 และหลักเบญจศีลมานั้นแก่นหลัก” (Phramaha Siwakorn Pañāvajiro, 2019) เพื่อให้เห็นแนวทางแนะนำ ป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นหรือป้องกันการตั้งครรภ์

3) สถาบันการศึกษา โรงเรียน ได้แก่ การอบรม/สั่งสอน ด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล “ทางโรงเรียนมีสอนค่ะ บอกวิธีการป้องกันอย่างชัดเจน เช่น นิตยาคูม ผิงยาคูม กินยาคูมอย่างถูกวิธี โดยจะพาไปปรึกษากับคลินิกวัยใส” (Autha, 2019) และสถานบริการสุขภาพ “การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษามาในเด็กนักเรียนชั้น ป.5-ป.6 โรงเรียนในเขตรับผิดชอบ โดยให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจของเด็กหญิง พร้อมทั้งให้ความรู้ทักษะทางเพศ ทักษะการปฏิเสธ และความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การบูรณาการร่วมกับศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center: OSCC) ในโรงพยาบาล” (Nosri, 2019) จะเห็นได้ว่า วิธีการที่ทุกสถาบันทั้งครอบครัว ศาสนาและโรงเรียน ใช้กระบวนการทางสังคมมากที่สุดในเรื่องเพศศึกษา คือ การสอน/อบรม/สั่งสอนด้วยวาจาและวิธีการทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง รวมถึงการให้รางวัล/การลงโทษด้วยวาจา ซึ่งสถาบันศาสนาจะไม่ได้ใช้กระบวนการนี้ สำหรับการให้การเรียนรู้ด้วยตนเอง สถาบันโรงเรียนไม่ได้ใช้กระบวนการนี้

2.3 งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ มีบางกิจกรรมได้รับงบประมาณ สถาบันการศึกษามีห้องให้ปรึกษา และมีสายด่วนให้คำแนะนำเป็นการส่วนตัว โดยการปรึกษานั้น ๆ จะเป็นความลับ ส่วนทางโรงพยาบาลมีคลินิก (นิรนาม) คอยดูแลช่วยเหลือ เมื่อนิสิตหรือนักศึกษาเกิดตั้งครรภ์ในวัยเรียนมีการส่งหน่วยติดตามประเมินผลและดูแลสุขภาพของนิสิตหรือนักศึกษาคนนั้นอย่างใกล้ชิด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา

พฤติกรรมการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น กลุ่มคุณแม่วัยใสทุกคนจะมองหลักธรรมเป็นเพียงการทำบุญ-บาป ความดี-ความชั่ว ความสะอาดใจ ความเกรง

กลัวต่อบาป ที่เป็นนามธรรม ดังคำกล่าวเรื่องการทำแท้งที่เป็นบาป “การทำแท้ง เช่น กลัวบาป ทำตกรรภ” (Interviewee E, 2017) และ “หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาก็อาจจะช่วยลดปัญหาการทำแท้งได้บ้าง” (Interviewee B, 2017) จึงควรมีการเผยแพร่หลักพุทธธรรมคำสอนที่นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มากกว่าการสอนแต่หัวข้อธรรม กลุ่มผู้ปกครอง มองหลักธรรมเป็นนามธรรม เช่นเดียวกับกลุ่มคุณแม่วัยใส จึงควรมีการทำความเข้าใจในการนำหลักพุทธธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ มากกว่าการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสถาบันโรงเรียนหรือสถาบันศาสนาเพียงด้านเดียว ดังนั้น กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้องมีกลยุทธ์ในการนำวิถีพุทธไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ประเด็นที่กลุ่มผู้ปกครองให้ข้อคิดที่จำเป็นคือการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัยรุ่น “พ่อแม่ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง” (Phungsatthatham, 2019) โดยสามารถเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลานได้เสมอทั้งในยามปกติและวิกฤตชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่สุด คือการรับฟังอย่างเข้าใจ เข้าถึงความ เป็นวัยรุ่นของพวกเขา ดังคำที่ว่า “รับฟังความคิดเห็นและเชื่อในสิ่งที่ลูกพูดบ้าง” (Phungsatthatham, 2019) เน้นกรอบการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นแม่บทให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา โดย ครอบครัวยุคใหม่ทำตามหลักทศ 6 เป็นผู้สอน เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ มีเมตตาธรรม (พรหมวิหาร 4) เป็นพื้นฐาน สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพ คอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ (สังคหวัด 4) และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจ เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นได้พัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ มีศีล หิริ โอตตัปปะ (เกรงกลัว ละอายต่อบาป) ทมะ (ข่มใจ อุดกถัน) เลือคบเพื่อนแท้ (กัลยาณมิตรธรรม) มีสมาธิ อิทธิบาท 4 (ความเพียรในการศึกษา) มีปัญญารู้ทันสื่อ คิววิเคราะห์ (โยนิโสมนสิการ) และพิจารณาตามหลักกาลามสูตรจึงจะช่วยให้วัยรุ่นได้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งวิถีธรรม

องค์ความรู้ใหม่

จากวัตถุประสงค์ทั้งสามข้างต้น สามารถสรุปกระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา ได้ดังนี้

1. สาเหตุการตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา พบว่า สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยวัยรุ่นเข้าถึงได้ง่าย ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน พัฒนาการวัยรุ่นที่มีความอยากรู้อยากลอง รวมเป็นกลุ่ม (Gangs) จึงต้องการให้เพื่อนยอมรับ การขาดความรู้ในเรื่องเพศศึกษาหรือการไม่นำความรู้ไปปฏิบัติ การมีค่านิยมและทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ เป็นความคั่นชินในกลุ่มวัยรุ่น และการขาดการอบรมขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันหลัก ได้แก่ ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชน โรงเรียนและศาสนา

2. กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา ดังนี้ อบรมความรู้เรื่องเพศศึกษา กระบวนการสังคมเรื่องเพศศึกษา การนำกระบวนการทางสังคมเรื่องเพศศึกษาไปปฏิบัติและงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม

3. แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา พระพุทธศาสนา (หลักธรรม) ในการป้องกันการตั้งครรรภ์ได้จัดโครงการพัฒนาจิตแล้วสอดแทรกธรรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการคบเพื่อน

: กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล คณะผู้วิจัยได้อภิปรายตามวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อ ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา สาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มศึกษามีปัจจัยหลายประการ จากผลการวิจัยที่กล่าวว่ามีประเด็นเรื่องสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การต้องการการยอมรับจากเพื่อนวัยรุ่น การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา ค่านิยม และทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติและการขาดการขัดเกลาทางสังคม ประเด็นเหล่านี้ นอกจากส่งผลเสียต่อตัววัยรุ่นเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและประเทศชาติที่ถือว่า เป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับวิทยากร ท่อแก้ว และคณะ (Torkaew et al. 2012) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น พบว่ามีสาเหตุสำคัญ คือ 1) พฤติกรรมของเด็กเอง ได้แก่ การขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด อยากรู้ อยากลอง การขาดความรู้สึกรู้จักคิดความมีคุณค่าในตน 2) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพครอบครัวแตกแยก ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม การถูกล่วงละเมิดจากบุคคลในครอบครัว 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความเสื่อมสภาพแวดล้อมในชุมชน อิทธิพลจากเพื่อนที่มีค่านิยมผิด ๆ อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ มาลีวัล เลิศสาครศิริ

(Lertsakornsiri, 2014) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ พบความความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นว่า ปัจจัยภายในหรือทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์และลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ จึงมีข้อเสนอแนะว่า ครอบครัวและสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ส่งเสริมทัศนคติที่ดีในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์และความรู้ในการคุมกำเนิด แม้การศึกษาของพันธุ์ทิพย์ บุญเกื้อ (Bonkuea, 2017) เรื่องการศึกษาการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ซึ่งมารับบริการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลปะทิว พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ คือ 1) วัยรุ่นขาดความรู้และความตระหนักในเรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิด 2) ด้านทัศนคติการถูกเนื้อต้องตัวและการมีแฟนเป็นเรื่องธรรมดา 3) การมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การอยู่กันตามลำพังในที่ลับตา 4) การขาดความรักและความอบอุ่นและสภาพการเลี้ยงดูจากครอบครัว 5) สิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุเข้าได้ง่าย สาเหตุที่พบจากงานวิจัยเหล่านี้สามารถสรุปให้เห็นความสอดคล้องกันใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดความรู้ด้านเพศศึกษาที่ถูกต้องของวัยรุ่นเองและทัศนคติที่ผิดบางประการ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีที่ยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศ การทำตัวให้เป็นที่ยอมรับในสังคมเพื่อน รวมถึงสังคมครอบครัวที่ขาดการกระตุ้นเตือนถึงวิธีการป้องกันและการให้ความรักความเข้าใจต่อวัยรุ่นอย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยาเป็นเรื่องของการอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา โดยเฉพาะสถาบันทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ครอบครัว การศึกษาศาสนา ควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วยการอบรม/สั่งสอน ด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่มีคุณค่าสำหรับวัยรุ่น คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้วัยรุ่นได้เกิดการเรียนรู้ และพร้อมที่จะเข้าใจถึงความเป็นวัยรุ่นวัยใส ชุมชนสังคมมีกระบวนการดูแล ช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ด้วย เช่น สถานบริการสุขภาพให้ความรู้อบรมเรื่องเพศศึกษา การคุมกำเนิด การฝังยาคุมกำเนิดให้วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง การติดตามเยี่ยมบ้านแม่วัยใสหลังคลอด ดูแลเด็กทารก ไม่ทอดทิ้ง ไม่ได้เป็นไปดังคำที่ว่า ท้อง-แท้ง-ทิ้ง น่าจะเป็นมุมมองของสังคมให้การยอมรับมากขึ้น วัยรุ่นที่ตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์จึงไม่ต้องไปทำแท้งซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ชีวิตหรือการฆ่าตัวตาย สอดคล้องกับวิญญู กิณะเสน (Kinasen, 2019) ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์ พระสอนศีลธรรมต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าไปเผยแผ่ให้ความรู้แก่เด็กวัยรุ่น สั่งสอนในเรื่องศีลสมาธิ ปัญญา ให้มีทริโอดดับปะ รู้จักละอายเกรงกลัวต่อบาป ลดละเลิกพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม มีสติคอยกำกับไม่ให้ลุ่มหลงไปกับสิ่งเฝ้ายวนจิตใจ แนะนำให้รู้จักการประพฤติตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะและวัยของตนเองตลอดจนชี้ให้เห็นจุดเด่นและความสำคัญของพระพุทธศาสนาแล้วสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ได้จริง ส่วนเอกชัย โควาวิสารัช และคณะ (Kovavisarach et al. 2010) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการตั้งครุภัณฑ์ในหญิงวัยรุ่นในโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบ

ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมากกว่าหญิงตั้งครรภ์ผู้ใหญ่ ทารกแรกคลอดของกลุ่มหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นจะมีภาวะแทรกซ้อนมากกว่ากลุ่มผู้ใหญ่ เช่น การพบภาวะทารกแรกเกิดขาดออกซิเจนที่ทำให้ทารกเสียชีวิตภายใน 1-7 วันแรกคลอด ในประเด็นนี้จะเห็นว่า การตั้งครรภ์วัยรุ่นมีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางมารดาและทารกมากกว่าการตั้งครรภ์ในผู้ใหญ่ ซึ่งกระบวนการทางสังคมในการให้ความรู้ในเรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญไม่เฉพาะความปลอดภัยด้านโรคติดต่อเท่านั้น แต่ความปลอดภัยด้านชีวิตของทารกจำเป็นต้องปลูกฝังให้คุณแม่ไว้อย่างถูกต้อง ดังนั้น กระบวนการทางสังคมจึงต้องคำนึงใน 2 ด้าน คือ 1) การป้องกันและเยียวยาทางด้านร่างกาย และ 2) การป้องกันและเยียวยาทางด้านจิตใจ ซึ่งจากประเด็นนี้จะเห็นว่า ด้านร่างกายเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันการศึกษาและชุมชนหรือสถานบริการสุขภาพจะต้องอบรมให้ความรู้แก่วัยรุ่นอย่างทั่วถึง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภาวะทารกแรกเกิดขาดออกซิเจน เป็นต้น ส่วนด้านจิตใจเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันศาสนา เช่น กรณีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ต้องสอดแทรกหลักธรรมการใช้ชีวิตคู่ที่สมพงษ์กันด้วยภาษาที่วัยรุ่นเข้าใจง่าย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา พฤติกรรมการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ประเด็นการประยุกต์คำสอนในขณะที่กลุ่มประชาชน ไม่ว่าจะเป็นคุณแม่วัยใส่ผู้ปกครอง ครู เจ้าหน้าที่ ต่างมองหลักธรรมเป็นนามธรรมที่จับต้องได้ยาก เช่น บุญ-บาป ความดี-ความชั่ว ความละเอียดใจ ความเกรงกลัวต่อบาป ทำให้วัยรุ่นที่ต้องการนำนามธรรมไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีให้วัยรุ่นได้ประจักษ์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สามารถเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลานได้เสมอทั้งในยามปกติและวิกฤตชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่สุด คือ การรับฟังอย่างเข้าใจ เข้าถึงความเป็นวัยรุ่นของพวกเขาให้ได้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่บิดามารดาควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ หลักสมชิวีธรรม 4 คือ 1) สมศรัทธา การมีศรัทธาเสมอกัน เช่น การเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษหรือการมีทัศนคติการใช้ชีวิตใกล้เคียงกัน 2) สมศีลา คือ การมีศีลเสมอกัน นอกจากนี้ยังหมายถึง การมีพฤติกรรมที่สอดคล้องไปด้วยกันได้ 3) สมจาคา คือ การมีจาคะเสมอกันหรือการเอื้อเฟื้อระหว่างกัน โดยความหมาย คือ การเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน การให้อภัย การใช้ชีวิตที่เกื้อกูลกัน และ 4) สมปัญญา คือ การมีปัญญาเสมอกัน รวมถึงการมีมุมมองชีวิต พุศุขด้วยหลักเหตุผล เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ชื่อว่า บูชาทิศที่ 3 ได้อย่างถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธองค์ที่คู่สามีภรรยาต้องอนุเคราะห์กัน มีความรัก ความเมตตากรุณาและเป็นไปเพื่อการพัฒนาตนและชีวิตครอบครัว บุตรธิดาและวงศ์ตระกูลของให้ผาสุก (Phratepvethi (P.A. Payutto), 1989) และฆราวาสธรรม 4 อันประกอบด้วย สัจจะ (ความจริง) ทมะ (ฝึกตน) ขันติ (อดทน) จาคะ (เสียสละ) ถ้าคู่สมรสปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้มีความอบอุ่นในครอบครัว การหย่าร้างหรือครอบครัวแตกแยก ซึ่งจะนำพาสมาชิกในครอบครัวไปสู่วงจรแห่งปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ทั้ง 2 หลักธรรมนี้ เป็นหลักธรรมที่ผู้เป็นบิดามารดาควรประพฤติตามให้เป็นแบบอย่างแก่บุตรธิดา แม้ว่าจะเป็นครอบครัวเดียวก็อยู่ด้วยความรักหรือแม้ต้องแยกทางกันก็ให้บุตรธิดามีความสุขด้วยการปฏิบัติตามหน้าที่ของบิดามารดาที่ดี เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 2 หมวด การอบรมลูกก็

เป็นไปในทางที่ถูกต้องโดยปริยาย แม้จะมีเวลาน้อยในการอบรมแต่ก็เป็นเวลาแห่งคุณภาพเพราะบุตรธิดาได้เห็นจากการปฏิบัติซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการสอนมาตลอด

นอกจากนี้ การนำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาเป็นกรอบ/แม่บทในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีกลยุทธ์ที่สอดประสานทั้ง บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน/โรงพยาบาล) มีวัยรุ่นเป็นศูนย์กลาง การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สื่อบุคคล สื่อมวลชน) โดยครอบครัวทำหน้าที่ตามหลักทศ 6 เป็นผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ มีเมตตาธรรม (พรหมวิหาร 4) สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพ คอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ (สังคหวัด 4) และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจ เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นได้พัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ วัยรุ่นมีศีล หิริโอตตปปะ (ละอายแก่ใจและเกรงกลัวต่อบาป) ทมะ (ข่มใจ อดกลั้น) เลือกคบเพื่อนแท้ (กัลยาณมิตรธรรม) มีสมาธิ มีการใฝ่ศึกษา (สัทธัมมัสสวนะ) อิทธิบาท 4 มีปัญญา กระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดี และกฎวิธี (โยนิโสมนสิการ) รู้จักพิจารณาตามหลักกาลามสูตร มีธัมมานุธรรมปฏิบัติ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หลักธรรมเหล่านี้เป็นความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา วุฒิธรรม สอดคล้องกับสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัยรุ่นควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครมในวัยรุ่นมีหลายประการ ได้แก่ 1) หลักอบายมุข หมายถึง ช่องทางแห่งความเสื่อม เหตุเครื่องฉิบหาย เหตุย่อยยับแห่งโรคภัยหรือทางแห่งความพินาศ (Phradhammapidok (P.A. Payutto), 1995) 2) หลักมิตรแท้ หรือมิตรมีใจดี มิตรด้วยใจจริง (สุททมิตร) มี 4 ประเภท คือ มิตรอุปการะ (อุปการก์) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ (สมานสุขทุกข์) มิตรแนะนำประโยชน์ (อรรถักขา ยี) มิตรมีความรักใคร่ (อนุกัมปี) (Thai Tipitakas: 14/121/157) 3) มิตรเทียม หรือศัตรูผู้มาในร่างของมิตร (มิตรปฏิรูปก์) มี 4 ประเภท คือ คนปกอลอก (ทรชน) คนดีแต่พูด (วจีบรม) คนพูดประจบ (อนุปิยาณ) คนที่ชักนำไปทางเสื่อมหรือเพื่อนที่ชวนไปฉิบหาย (อปายสหาย) (Thai Tipitakas: 11/254-259/207-209) 4) หลักทศ 6 เป็นหลักธรรมในการปฏิบัติตนต่อบุคคลรอบข้าง และ 5) หลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ การคิดในใจโดยแยบคายอย่างถูกวิธีมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอนคิดที่จะทำให้เกิดกุศลธรรม เกิดความเพียรในด้านการหยั่งรู้สภาวะธรรม เกิดการพัฒนาปัญญา (Phradhammapidok (P.A. Payutto), 2003) เช่นเดียวกับพระไพศาล วิสาโล (Phrapisan Visalo, 2011) ได้กล่าวถึงเพศสัมพันธ์ว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธความสุข เพราะเห็นว่าเป็นที่มาแห่งความสุข ซึ่งปุถุชนย่อมมีใจใฝ่ปรารถนาและยากจะหลีกเลี่ยงพ้นได้ แต่เมื่อจะเกี่ยวข้องแล้วก็ควรเกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง คือ ไม่ให้เป็นโทษทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เช่น มีเพศสัมพันธ์กับคูครองของตนเท่านั้น ไม่ล่วงละเมิดคูครองของคนอื่น ตลอดจนรู้ประมาณในวัยที่เหมาะสมในการมีเพศสัมพันธ์ จะช่วยให้วัยรุ่นได้มีมุมมองแห่งชีวิตตามความเป็นจริงเป็นปัญญาให้แก่ประเทศชาติด้วยแสงแห่งธรรมต่อไป การใช้หลักพุทธธรรมป้องกันการตั้งครมไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4, 8 และ 9 (Technical Promotion and Support Office, Region 4, 8, and 9, 2015) ที่กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครมไม่พร้อมของวัยรุ่น ซึ่งระบุไว้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านการศึกษาต่อ 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านเลี้ยงดูบุตร 5) ด้านครอบครัว โดยเฉพาะด้านจิตใจ ด้านเลี้ยงดูบุตรและด้านครอบครัวที่ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือ การบำบัด การให้คำปรึกษาและการให้ความรู้ด้านเพศศึกษาแก่วัยรุ่น

ที่สอดคล้องกับการนำแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหา เพียงแต่งานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4, 8 และ 9 เรียกแนวทางการแก้ไขปัญหาว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ขณะที่ผลวิจัยของคณะผู้วิจัยนี้เรียกว่า แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น เมื่อพิจารณาโดยรายละเอียดแล้ว พบว่า มีแนวทางการเยียวยาทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายที่สอดคล้องกันและผ่านกระบวนการสังคมที่เหมือนกัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา

สรุป

พฤติกรรมการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น กลุ่มผู้ปกครอง มองหลักธรรมเป็นนามธรรม เช่นเดียวกับกลุ่มคุณแม่วัยใส จึงควรมีการทำความเข้าใจในการนำหลักพุทธธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ มากกว่าการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสถาบันโรงเรียน หรือสถาบันศาสนา เพียงด้านเดียว ดังนั้น กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้องมีกลยุทธ์ในการนำวิถีพุทธไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ประเด็นที่กลุ่มผู้ปกครองให้ข้อคิดที่จำเป็นคือการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัยรุ่น “พ่อแม่ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง” โดยสามารถเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลานได้เสมอทั้งในยามปกติและวิกฤตชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่สุด คือการรับฟังอย่างเข้าใจ เข้าถึงความเป็นวัยรุ่นของพวกเขา ดังคำที่ว่า “รับฟังความคิดเห็นและเชื่อในสิ่งที่ลูกพูดบ้าง” เน้นกรอบการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นแม่บทให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น โดยมีสถาบันกระบวนการทางสังคม ครอบครัวเป็นผู้สอน ให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ตามหลักไตรสิกขา คือมีปัญญาเข้าใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีเมตตาธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพ คอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจ เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นได้พัฒนาตาม หลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาภูมิธรรม 4 ประการ คือ 1. สัมปยุตสังเสวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี 2. สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การใฝ่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี การสอนเพศศึกษาอย่างมืออาชีพ 3. โยนิโสมนสิการ หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี 4. ธัมมานุสम्मปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จึงจะช่วยให้วัยรุ่นได้คิดวิเคราะห์ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งวิถีธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การพัฒนาวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ ควรเป็นนโยบายวาระแห่งชาติ ทางออกของปัญหาใหญ่ที่ดีที่สุด คือ การร่วมมือของสถาบัน องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ของสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น สื่อมวลชน ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมสร้างทัศนคติและค่านิยมแก่สมาชิกในสังคม โดย 1) การงด :

งดการเผยแพร่ข่าวสารที่ขู่งส่งเสริมให้วัยรุ่นมีค่านิยมที่ผิด เช่น การมีรักก่อนวัยอันควรตามกระแสโลกาภิวัตน์ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนโดยใช้กฎหมายควบคุม 2) การละ : วัฒนธรรมสังคมเน้นบริโภคนิยม คุณค่าทางกาย ควรละแล้วหันมาให้คุณค่าทางจิตใจ 3) การเลิก : เลิกค่านิยมและทัศนคติที่ผิด เช่น การอดน้บจำนวนแฟนกันหรือจำนวนคู่นอน เป็นต้น 4) การประสานใจร่วมกันของพลัง บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียนและโรงพยาบาล)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยที่จะต่อยอดองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธที่ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการหลีกเลี่ยงเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงการติดตามผลของกระบวนการดังกล่าวว่า สัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อการสอนเพศศึกษาเชิงพุทธให้แก่เด็กวัยรุ่นได้ตระหนักถึงคุณและโทษ รวมถึงการเยียวยาด้วยมิติด้านองค์ประกอบทางศาสนาให้แก่คนรุ่นใหม่ เช่น ศาสนธรรมช่วยเยียวยาใจวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อย่างไร ศาสนบุคคลได้เข้าถึงด้วยการพูดคุยเพื่อคลายทุกข์ของวัยรุ่นมากน้อยเพียงใด ศาสนสถานนอกจากเป็นสถานที่ไหว้พระ สวดมนต์ ปฏิบัติธรรมแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนเป็นเวทีเสวนาให้ความรู้แก่วัยรุ่นอย่างเพียงพอหรือไม่

References

- Aunruan, S. (2009). Guardian of Teenage Mother, Pong District. *Interview*. July, 10.
- Autha, Ch. (2019). Representative of Institutes, Pong Technology and Management College. *Interview*. July, 3.
- Bureau of Reproductive Health. (2017). *Annual Report 2017: Bureau of Reproductive Health*. Nonthaburi: Department of Health, Ministry of Public Health.
- Bonkuea, P. (2017). A Study of Unwanted Teenage Pregnancies in Pathiu District, Chumphon Province. *Journal of Health Development Quarterly Khon Kaen University*, 5(2), 195-216.
- Intaraprasert, S., & Thanipanitchakul, S. (2007). *Adolescent Pregnancy*. Bangkok: Holistic Publishing.
- Interviewee B. (2017). Teenage Mother II, Dokkhamtai District. *Interview*. July, 10.
- Interviewee C. (2017). Teenage Mother I, Pong District. *Interview*. July, 3.
- Interviewee D. (2017). Teenage Mother II, Pong District. *Interview*. July, 9.
- Interviewee E. (2017). Teenage Mother I. *Interview*. September, 10.
- Interviewee F. (2017). Teenage Mother II, Muang District. *Interview*. September, 12.

- Kinassen, W. (2019). The Role of Monk Teachers the Dhamma in Schools to Modify Sexual Risk Behaviors of Adolescents to Prevent Unwanted Pregnancy. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 10(1), 1-14.
- Kovavisarach, E. et al. (2010). Outcome of Teenage Pregnancy in Rajavithi Hospital. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 93(1), 1-8.
- Lertsakornsiri, M. (2014). Factors Associated with Unwanted Adolescent Women Pregnancy in the Perceived of the First Year Students at Saint Louis College. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 15(1), 90-98.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Manager Online Newspaper. (7 April 2008). *Bemused! the 11 Years Old was Pregnant without Her Period*. Retrieved June 2, 2016, from <https://mgronline.com/qol/detail/9510000040859>.
- Nosri, S. (2019). Registered Nurse, Professional Level. *Interview*. July, 10.
- Phradhammapidok (P.A. Payutto). (1995). *Student's Thai-Pali-English Dictionary of Buddhist Terms*. (8th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phradhammapidok (P.A. Payutto). (1997). *A Constitution for Living*. (7th ed.). Bangkok: Sahadhammika Publication.
- Phradhammapidok (P.A. Payutto). (2003). *Buddhadhamma (Revised and Expanded Edition)*. (11th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Siwakorn Paññāvajiro. (2019). Representative of Monks, Secretary of Vice-ecclesiastical Provincial Governor in Phayao. *Interview*. December, 12.
- Phrapisan Visalo. (2011). *Sex and Buddhism*. Retrieved June 2, 2016, from <https://www.visalo.org/article/budAndSex.htm>.
- Phratepvethi (P.A. Payutto). (1989). *Dictionary of Buddhism*. (6th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phungsatthatham, B. (2019). Representative of Lecturer, MCU. *Interview*. July, 23.
- Population and Housing Census in 2012. (2012). *Phayao Province*. Bangkok: National Statistical Office.
- Quality Center, Food and Drug Administration, Ministry of Public Health. (2017). *Provincial Government Inspection Report Form, Fiscal Year 2017*. Retrieved October 20, 2017, from http://filing.fda.moph.go.th/QS/Mh/file/8_113aac.pdf.

- Ratta, S. et al. (2015). The Model Development of Prevention and Solution in Premature Pregnancy of Teenagers in Kamphaengphet Province. *Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 9(2), 142-160.
- Rawajai, N. (2011). *Factors Influencing Sexual Risk Preventive Behaviours of Students in Vocational Education Commission, Bangkok Metropolitan*. (Master's Thesis). Srinakharinwirot University. Bangkok.
- Rungsabsin, N. (2007). *Contraception for Teens, Reproductive Health Division*. Bangkok: War Veterans Organization.
- Technical Promotion and Support Office, Region 4, 8, and 9. (2015). *Guidelines for New Welfare Plan for Prevention and Solving Unplanned Pregnancy in Teenagers*. Bangkok: Technical Promotion and Support Office, Region 4, 8, and 9. Ministry of Social Development and Human Security.
- Thanyaphon, S. (2005). *Sexual Values and Sexual Risk Behaviors of Female Adolescents*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.
- Torkaew, W. et al. (2012). Adolescents: Protect Themselves, be Patient, and Strive for the future. *Newsletter of Child, Youth, and Family Development*, 7(1), 13.
- Unpapom, P. (2000). *A Study of Sexual Value and Risk Behaviors of Mathayom Suksa Six Students in Secondary Schools under the Jurisdiction of the Ministry of Education in Bangkok Metropolis*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Viboonwatthanakitt, R. (2007). *Relationship between Attitudes towards Pregnancy and Life Patterns of Adolescent Pregnancy Women*. Nakhonsawan: Boromarajonani College of Nursing, Sawanpracharak Nakhonsawan.
- Wongwan, K. (2019). Guardian of Teenage Mother, Dokkhamtai District. *Interview*. J